

Avalent>Kohtumenetlused>Tsiivilasjad>Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema?

Tsiiviilõiguse valdkonnas jätkuvad ELi õiguse kohaselt need pooleliolevad menetlused, mis on algatatud enne üleminekuperioodi lõppu. Vastastikusel kokkuleppel Ühendkuningriigiga hoiab e-õiguskeskkonna portaal Ühendkuningriigiga seotud asjakohast teavet oma portaalis kuni 2022. aasta lõpuni.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema?

Šotimaa

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Kaks Šotimaa peamist tsiiviilkohtu on esimese astme kohus (*Sheriff Court*) (hõlmab ka esimese astme apellatsioonikohtu) ja kõrge tsiiviilkohtu (*Court of Session*). Siiski on mõned erikohtud, mille pädevuses on ainult teatavad nõuded. Nende hulka kuuluvad näiteks: aadliküsimuste kohus (*Court of the Lord Lyon*), maksu- ja finantsasjade kohus (*Court of Exchequer*), valimiskaebuste kohus (*Election Petition Court*), ülešotimaaline isikukahjukohus (*Sheriff Personal Injury Court*) (mis on esimese astme kohtu osa) ja Šotimaa põllumajanduskohus (*Scottish Land Court*). On ka mitu seaduse alusel asutatud kohtu.

Kohtud

2007. aasta kohtute ja täitemenetluse seadusega loodi üks ühtne struktuur enamiku kogu Ühendkuningriiki hõlmavate kohtute jaoks, mis jagunevad esimese astme (*First-tier*) kohtuks ja kõrgemaks kohtuks (*Upper Tribunal*). Esimese astme kohtul ja kõrgemal kohtul on kummalgi eraldi kojad, mis käsitlevad sarnaseid pädevusvaldkondi ühendavaid teemasid. Täpsem teave kohtute kohta on esitatud [kuningliku kohtuameti](#) veebisaidil.

Ka on mitu Šotimaale delegeeritud kohtu. Iga kohtu eesotsas on oma eesistuja või esimees ja igal kohtul on erinevad täitevolitused. Kohtute pädevuses on lahendada kaebusi alates parkimistrahvidest kuni sundravini ja raske vaimse haigusega patsientidele piirangute seadmiseni. Šotimaa kohtute tehtud otsuste peale esitatud kaebusi arutavad Šotimaa tsiiviilkohtud ning neid võivad arutada esimese astme kohus (*Sheriff Court*) ja kõrge tsiiviilkohtu (*Court of Session*). 2014. aasta (Šotimaa) kohtute seadusega luuakse Šotimaa ühtne esimese astme kohus (*First-tier Tribunal for Scotland*) ja delegeeritud kohtute ülene Šotimaa kõrgem kohus (*Upper Tribunal for Scotland*). Šotimaa kõrgeim kohtunik, lordpresident, on Šotimaa kohtute juht ja ta on delegeerinud erinevaid ülesandeid kohtute esimehele, kes juhib Šotimaa kohtuid, mille struktuur on sarnane eespool kirjeldatud Ühendkuningriigi mudeliga. Šotimaa kõrgem kohus vastutab enamiku esimese astme otsuste peale esitatud apellatsioonkaebuste läbivaatamise eest, võttes seeläbi teiselt kohtutelt selle pädevuse. Esimesed kohtud lähevad uuele struktuurile üle 2016. aasta detsembris. Šotimaa esimese astme kohtu ja Šotimaa kõrgema kohtu haldamist korraldab Šotimaa kohtuamet (*Scottish Courts and Tribunals Service*).

Lisateave on [Šotimaa kohtuameti](#) veebisaidil ja [Šotimaa valitsuse](#) veebisaidil.

Aadliküsimuste kohus (*Court of the Lord Lyon*)

Lord Lyon King of Arms on Šotimaa Kuningriigi ametnik ning kuninglik nõunik vapi-, genealoogilistes ja tseremoniaalküsimustes. Ta teostab kogu krooni jurisdiktsiooni aadliküsimustes, pöörab täitmisele relvaseadust ning teeb otsuseid nime, perekonna esindamist ja juhtimist puudutavates küsimustes.

Maksu- ja finantsasjade kohus (*Court of Exchequer*)

Tulusid käsitlevates kohtuasjades tuleb kõrge tsiiviilkohtu Šotimaal kokku maksu- ja finantsasjade kohtu koosseisus. Põhiosa kohtuasjadest on apellatsioonkaebused õigusaktide peale ja tulenevad tulumaksu erivolnike määramisest maksukohustuse küsimustes.

Valimiskaebuste kohus (*Election Petition Court*)

Selle kohtu koosseisus on kaks kõrge tsiiviilkohtu kohtunikku ja kohus lahendab kaebuseid, mis on esitatud parlamendiliikmete ja Šoti parlamendi liikmete valimise ebaseaduslikkuse või kohatute tavade kohta.

Šotimaa põllumajanduskohus (*Scottish Land Court*)

Kohus lahendab peamiselt vaidlusi, mis on seotud põllumajanduses rendiõiguse ja väiketalurentnikega (väikeste maavalduste vorm). Selle kohtu esimees ja aseesimees on õiguslase haridusega ja kaks ülejäänud liiget on praktiseerivad põllumehed. Kohtul võidakse paluda kehtestada põllumajandusettevõtete ja väiketalude rendihinnad ning ta käsitleb väiketalude rentimist reguleerivalt asutuselt saadud kaebusi. Kohus käsitleb ka kaebusi, mis on esitatud Šotimaa valitsuse otsuste peale, millega määratakse karistusi põllumajandustootjatele, kes saavad toetusi ELi ühise põllumajanduspoliitika raames, ning kaebusi, mis käsitlevad teatavaid keskkonnaküsimusi.

Šotimaa maavalduskohus (*Lands Tribunal for Scotland*)

Kohtul on esimees ja kolm liiget, kellel on tunnustatud eksperditeadmised õiguse ja geodeesia alal. Kohtu esimees on ka Šotimaa põllumajanduskohtu eesistuja.

Peamised töövaldkonnad on järgmised:

- omandiga seotud tingimuste tühistamine või muutmine
- üürnike õigus osta endale maja, kus nad elavad ja mis kuulub avalikule sektorile
- vaidlustatud hüvitis maa sundostmise või maa väärtuse vähenemise eest riiklike ehitustööde tõttu
- hindamised mitteilurumide klassifitseerimiseks
- apellatsioonkaebused Šotimaa registreeritud pidaja vastu
- kaebused maa hindamise kohta eesõigusega ostu korral
- vabatahtlikud või ühised taotlused, milles kohus tegutseb vahekohtunikuna

Ülešotimaaline isikukahjukohus (*Sheriff Personal Injury Court*)

Ülešotimaaline isikukahjukohus on isikukahju juhtumitega tegelev kohtuasjade riiklik eksperdikeskus. Isikukahju juhtumi võib esitada Edinburghis asuvasse kahjudele spetsialiseerunud kohtusse, kui nõude summa on suurem kui 5000 naelsterlingit. Pooled võivad esitada isikukahju nõudeid ka kohaliku esimese astme kohtusse, olenemata nõude väärtusest. Töökohal aset leidnud isikukahju juhtumite kohta on ette nähtud erisätted: üle 1000 naelsterlingi suurused nõuded võib esitada otse ülešotimaalisse isikukahjukohusse, samas kui alla 1000 naelsterlingi suurused töökohaga seotud juhtumid võib kohtusse anda, kui kohalik kohtunik (*sheriff*) leiab, et need on piisavalt olulised või keerukad. Kõrge tsiiviilkohtu ei aruta enam isikukahjunõudeid, mille suurus jääb alla 100 000 naelsterlingi.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiiviilkohtu (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Šotimaal tegutsevad tsiviilkohtumenetluses esimese astme kohtuna nii *Sheriff Court* (madalama astme kohus) kui ka *Outer House of the Court of Session* ehk kõrge tsiviilkohtus esimese astme kohtuna (kõrgema astme kohus).

Esimese astme kohtu tsiviilkohtualluvus on lai ja hõlmab kõiki võla- või kahjunõudeid ilma rahalise ülempiirita. Hagid, mille väärtus ilma intresside ja kuludeta ei ületa 100 000 naelsterlingit, tuleb esitada esimese astme kohtusse. Alates 2015. aasta septembrist suurendati esimese astme kohtu ainupädevuse piiri 5000 naelsterlingilt 100 000 naelsterlingini.

Kohtuniku (*sheriff*) pädevusest välja jäävad ja kõrgele tsiviilkohtule reserveeritud teemad on haldusotsuste kohtulik läbivaatamine, hagi lahendamine (asja koormamise teel asjaõigusega), tühistamishagid (kuid ainult rahalist vaidlust puudutava lahendi õiguslike tagajärgede tühistamise osas), ning kaebused selliste äriühingute likvideerimise kohta, mille sissemakstud kapital ületab 120 000 naelsterlingit. Rahvusvahelise lapserõvi tsiviilõiguslikke küsimusi käsitleva Haagi konventsiooni kohaldamisalasse kuuluvaid juhtumeid arutatakse kõrges tsiviilkohtus.

Kohtuasja poole algatusel võib esimese astme kohus edastada kohtuasja kõrgesse tsiviilkohtusse, kui kohtunik leiab, et see on juhtumi tähtsuse või keerukuse tõttu asjakohane. Kõrge tsiviilkohtus võib omakorda lubada, et menetlus suunatakse talle „näidatud põhjusele“.

Samamoodi võib mõne kohtuasja saata kõrgest tsiviilkohtust esimese astme kohtusse.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Enamikus tsiviilkohtumenetluse klassides reguleerib kohtualluvuse küsimusi 1982. aasta tsiviilkohtualluvuse ja kohtuotsuste seadus. Šotimaa kohtualluvuse reeglite keskne põhimõte on, et hagi juriidiliste või füüsiliste isikute vastu tuleb esitada nende alalise elukoha või asukoha kohtusse.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Lisaks eespool esitatud põhireeglile võib olla võimalik ka valida, millises kohtus menetlus algatada.

Näiteks

Leping

Isiku võib kaevata ka asjaomase kohustuse täitmise koha kohtusse.

Lepinguväline kahju

Isiku võib kaevata ka selle koha kohtusse, kus kahjustav sündmus aset leidis või võib aset leida.

Ülalpidamine

Ülalpidamisega seotud küsimustes on kohus pädev, kui see on selle koha kohus, kus on ülalpidamist saama õigustatud isiku alaline elukoht või harilik viibimiskoht, või kui ülalpidamisnõue on lisatud selles kohtus arutatavale menetlusele, mis käsitleb isiku staatust, ja kui kohus on pädev neid kohtuasju menetlema.

Filiaali, esinduse või muu asutuse tegevusest tulenevad vaidlused

Pädevus on kohtutel, kus filiaal/esindus asub.

Perekonnaõigus

Sellistes küsimustes nagu lahutus, lastega suhtlemise õigus ja laste elukoht ning vanemlikud kohustused ja õigused järgitakse Šotimaa territoriaalse pädevuse reegleid, st juhtumit arutatakse seal, kus on lapse alaline elukoht, tavaliselt esimese astme kohtus. Siin võib aga olla erinevusi, eriti kui ühel või mõlemal pool on seos muu kohtualluvusega kui Šotimaa. Kui arvate, et see on nii, peaksite alati kaaluma, kas küsida sellistes kohtualluvuse küsimustes õigusnõu.

Isikukahju

Alates 2015. aasta septembrist kehtib ülešotimaalise isikukahjukohtu, esimese astme kohtu ja kõrge tsiviilkohtu puhul uus kohtualluvuse kord. Üksikasjad leiata selle teabelehe teistest osadest.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Teatavates menetlusklassides on kohtul ainupädevus, olenemata elukohast või muudest kohtualluvuse reeglitest. Need on järgmised:

menetluste puhul, mille esemeks on kinnisajaõigus või kinnisaja üür või rent, on ainupädevus selle koha kohtul, kus asjaomane asi asub. Ehkki juhul, kui üürimine on ette nähtud ajutiseks isiklikuks kasutamiseks kuni kuueks kuuks, on pädevus ka kostja alalise elukoha kohtul, kui üürileandja ja üürnik on füüsilised isikud, kelle alaline elukoht on samas riigis;

menetluste puhul, millega on vaidlustatud äriühingute või teiste juriidiliste või füüsiliste isikute ühingute asutamise või likvideerimise õiguspärasus, on ainupädevus sellel kohtul, kus on äriühingu, juriidilise isiku või ühingu asukoht;

menetluste puhul, millega on vaidlustatud kanded avalikes registrites, selle koha kohtud, kus registrit peetakse;

menetluste puhul, mis seonduvad kohtuotsuste täitmisega, selle koha kohtud, kus otsus on täidetud või kuulub täitmisele.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Kohtualluvust võib laiendada, kui isik pöördub kohtu poole kas sõnaselge kokkuleppe alusel või ilmudes kohale kohtukutse peale, esitamata nõude suhtes kohtualluvuse puudumise vastuväidet.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Šotimaal on erikohtute kasutamine väga piiratud ja vastuses esimesele küsimusele on täpsustatud, mis liiki juhtumeid nad menetlevad. Paljudel juhtudel arutatakse tsiviilõiguslikke vaidlusi kas esimese astme kohtus või kõrges tsiviilkohtus. Igal juhul on soovitatav küsida kohtusse pöördumise kohta õiguslikku nõu, sealhulgas ka selle kohta, kas küsimus võib olla sobiv erikohtu arutamiseks.

Üldist teavet Šotimaa kohtute kohta leiata Šotimaa kohtuameti veebisaidilt.

Seonduvad lingid

Šotimaa kohtuamet

Viimati uuendatud: 13/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.